

Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion V. Felea” din Arad
Școala Doctorală Interdisciplinară

TEZĂ DE DOCTORAT

***ORGANIZAREA BISERICII ORTODOXE DIN ȚINUTURILE
CEHIEI ȘI SLOVACIEI ȘI BAZELE EI CANONICE
STUDIU ISTORIC-CANONIC***

- REZUMAT -

Coordonator:

Pr. Prof. Dr. Constantin Rus

Doctorand:

Pr. Mihai Octavian Blaj

ARAD

2024

CUPRINSUL REZUMATULUI

1. INTRODUCERE

2. MOTIVAȚIA ȘI ALEGEREA TEMEI

3. SCOPUL LIMITELE ȘI ORIGINALITATEA

4. METODOLOGIA CERCETĂRII

5. LIMITELE LUCRĂRII

6. STRUCTURA ȘI CONȚINUTUL LUCRĂRII

7. CONCLUZIILE CERCETĂRII

8. CUPRINSUL LUCRĂRII ÎN EXTENSO

9. BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1.Introducere

Înainte de a aborda elementele introductive referitoare la tema propusă trebuie să aduc câteva explicații cu privire la titlu “ Organizarea Bisericii Ortodoxe din ținuturile Cehiei și Slovaciei și bazele ei canonice - Studiu istoric canonic”.

De ce un titlu care să prezinte o perioadă atât de amplă cum ar fi perioada activității Sfinților Chiril și Metodie până în prezent când în jurul acestei biserici se duc lupte fratricide, așa putea spune între urmașii celor doi apostoli ai slavilor. Pentru a înțelege de ce Autocefalia Bisericii Cehice și Slovace are o particularitate dar și o responsabilitate mult mai grea ca în cazul celorlalte biserici surori, trebuie înainte de a ajunge să cunoaștem canoanele și principiul de funcționare și organizare al bisericii, să cunoaștem elementul istoric și evenimentele care au influențat viața bisericească.

În ceea ce privește particularitatea Autocefaliei a acestor biserici locale, constă în aceea că a primit două Tomosuri de Autocefalie, atât din partea Bisericii Ortodoxe a Moscovei în 1953 cât și din partea Patriarhiei Constantinopolului în 1998. O altă particularitate o identificăm în faptul că activitatea creștin-ortodoxă în aceste ținuturi a fost întreruptă de la moartea urmașilor celor doi apostoli până în anul 1918, când în contextul formării națiunilor Biserica Cehă și Slovacă a renăscut după îndemnul și principiul al întoarcerii la origini. De aceea termenii de drept canonic și studierea organizării bisericii este strâns legată de studierea istoriei dar și cunoașterea mesajului diplomatic folosit de către Ierachia Cehă și Slovacă care sunt puși în situația de a păstori o biserică aflată între Est și Vest. De aceea elementele de geopolitică îmbinate cu dreptul canonic, cu legislația în vigoare și cu istoria dau o imagine cât mai apropiată de realitate despre o biserică mică chemată să răspundă unor așteptări mari. Spun “ Geopolitică” pentru că biserică ortodoxă din Cehia și Slovacia păstrează pe de o parte ortodocșii din Boemia, mai apropiați de cultura occidentală cât și ortodocșii din Slovacia apropiați din punctul de vedere al granițelor directe de Ucraina și Rusia.

Tratarea Autocefaliei și a principiilor ei fără a ține cont de contextul realităților internaționale pe care le traversează biserică azi ar duce la o neînțelegere a unor decizii ale acestei bisericii, care trebuie să își manifeste autocefalia, dar în același timp trebuie să țină cont ca o instituție are nevoie de cunoașterea realităților economice, cât și de finanțare în cele două țări în care nu beneficiază de foarte mare sprijin din partea credincioșilor dar nici a

statului a cărei politică mai ales în Cehia este de neimplicare în funcționarea administrativă și economică a bisericii.

Principiile de baza ale noțiunii de autocefal, adică că este capabilă să își aleagă propriul cap suferă anumite ingerințe în special datorită contextului socio-politic în care se dezvoltă biserica. De aceea elementele dreptului canonic le-am integrat și raportat la contextul de astăzi în care trăiește ortodoxia cehă și slovacă. Frumusețea dar și provocările autocefaliei în biserica locală constă și în armonizarea a două popoare, cehi și slovaci care trăiesc în două state diferite începând cu 1992 cu legislații diferite cu tradiții diplomatice diferite și totuși reușesc să aibe un glas comun, acel al Mitropolitului Primat care se exprimă în numele bisericii autocefale din ținuturile cehe și slovace. Atunci când își manifestă autocefalia pe plan extern trebuie să țină cont de realitățile interne pe care nu le regăsim într-o altă țară. Majoritatea credincioșilor ortodocși din această biserică sunt de etnie ucrainiană, de aceea am acordat o atenție deosebită realităților și evoluției vieții bisericești din Ucraina. Elementele de istorie bisericească se împletesc cu cele de drept canonic întrucât din aceste țări a pornit și reforma lui Iancu care încă din timpurile acelea a războiului de 100 de ani a lasat urme adânci în conștiința națională care văd în biserică un element pentru care s-a vărsat mult sânge. Acest lucru este susținut ca o oarecare justificare a faptului că cehii au printre cele mai mari rate de ateism, peste 90%. Riscăm să se repete istoria atunci când vedem un Patriarh a unei biserici ortodoxe autocefale justificând războiul asupra propriilor săi credincioși. De aceea pentru a înțelege contextul și marjele în care își manifestă autocefalia aceste două țări trebuie să înțelegem mai bine pe lângă atributele termenului de autocefal și contextul politic, social, cultural și economic în care funcționează una dintre cele mai mici biserici ortodoxe autocefale.

2.Motivația și alegerea temei

Se știe că prin definiție cel puțin pentru noi românii Occidentul se identifică cu catolicismul. Pornind de lângă o activitate și o pasiune pusă în slujba sentimentelor naționale pe care le am față de conaționali, am încercat din momentul întării în cler să fiu preocupat de realitățile vieții bisericești și spirituale a conaționalilor mei care sunt în situația fie de a emigra fie de a-și manifesta identitatea națională prin cultul divin public în limba maternă. În virtutea acestui deziderat am multe activități comune și raporturi de frațietate cu români nativi care

trăiesc în țări ortodoxe cum ar Bucovina (Ucraina) Republica Moldova, Serbia, mai exact Timok, Voievodina si Vidin Bulgaria. Împrejurările însă m-au adus în situația de a cunoaște și viața migranților români care locuiesc în Cehia respectiv Praga.

Preafericitul Părinte Patriarh Daniel spune că biserica merge acolo unde îi sunt fiii, și în manieră aceasta începând din anul 2003 am mers spre Praga, Brno, Usti Nad.Laben unde trăiau o mare parte de credincioși din Covăsânț, Parohie pe care am păstorit-o. Mi-am dat seama că la desele evenimente la care participam mare parte și în colaborare cu Ambasada României la Praga, românii aveau un dor de a-și boteza copiii și a participa la slujba în limba națională fapt pentru care îmi adresau multe solicitări atunci când eram prezent în această țară. Tot în acest context am înțeles că cetățenii Republicii Moldova în mod natural agreeau slujbele în limba română deși erau vorbitori de limba rusă și ucrainiană, și în aceste limbi se slujea în multe biserici din Praga. M-am gândit că spiritualitatea ortodoxiei românești poate oferi cadrul în care românii să fie uniți chiar dacă provin din Bucovina de Nord (Ucraina), Republica Moldova sau România. Atunci a fost pentru prima dată când mi-am pus întrebarea știind grija mare pe care biserica noastră o poartă pentru fiii ei, de ce nu au parohia lor de limba română și trebuie să și programeze slujbele chiar și botezele chiar și pentru copii nenăscuți pentru o perioadă în care ar putea veni un preot din România. Am aflat atunci răspunsul la întrebare pentru că în Cehia și Slovacia este Biserica Ortodoxa Autocefală. De pe atunci am început să aleg aceasta temă ca un răspuns la întrebarea “ Cum ar putea românii noștri în condițiile unei autocefalii să aibe un preot român ? “. În acest sens am fost preocupat să învăț pârgurile, legislația muncii în cele două țări, modul de funcționare al bisericii ortodoxe, istoria cât și mentalitățile cehilor și slovacilor cât și motivele pentru care de la un timp sunt atât de mulți români într-o țară fără tradiție a emigrației românești. Am înțeles că sunt două motive, unul specific pentru migrația românilor și unul a românilor proveniți din Republica Moldova. Motivul specific migrației românești din țara sunt angajările massive făcute de către IBM în centrele din Brno și Praga care necesită o pastorație, adresate familiilor foarte tinere cu un nivel de cultura superior. Specificul migrației românilor proveniți din Republica Moldova este acela că în Cehia și Slovacia antreprenorii care activează în construcții sunt ucrainieni și ei își recrutează muncitorii pe șantiere din rândul vorbitorilor de limba rusă proveniți din țările fostei URSS așa se explică pe de o parte de ce sunt mulți cetățeni ai Republicii Moldova în Cehia și Slovacia pentru că lor le este mai facil a se ruga și a participa la slujbe în limba română, sunt prezenți și în număr mare la biserică.

Aceste motive de ordin subiectiv m-au dus la o cunoaștere a situației bisericii ortodoxe a Cehiei și Slovaciei, cunoștințe dobândite în dese activități culturale desfășurate la Praga sub egida Ambasadei României la Praga. Am cunoscut în mod direct oameni și evoluția unor evenimente ce m-au determinat să trec de la o motivație subiectivă la una obiectivă mai ales când în media sau din exterior multe informații despre această problemă au fost prezentate câteodată distorsionat. Tot la o motivație obiectivă am ajuns încercând să înțeleg lumea în care trăiesc, credincioșii ortodocși români și felul în care ei pot să își satisfacă doleanțele într-un cadru legal.

Am ales această temă și pentru anumite lucruri pe care le-am admirat la poporul ceh și slovac, cum ar fi : rezistența credinței de rit răsăritean într-un teritoriu în care s-au manifestat încă din timpul fraților Chiril și Metodiu, tendințele și influențele de rit apusean, capacitatea de a funcționa sub mai multe jurisdicții, capacitatea de a renaște odată în 1918 și a doua oară în perioada postnazistă după ce a fost interzisă, prietenia și respectul pe care îl au față de poporul român, capacitatea de a funcționa și de a se adapta din punct de vedere economic în două țări cu legi și viziuni diferite în privința finanțării bisericii. O altă motivație în alegerea temei a fost faptul că între anii 2003 – 2024 am cunoscut atât pe baza documentelor cât și prin comunicarea cu oameni implicați în diplomatie și conducerea bisericii, în mod direct nu doar prin preluarea informațiilor din cărți și articole o parte din manifestările autocefaliei bisericii cehe și slovace.

Motivația însă cea mai mare pentru care am ales acest subiect a fost capacitatea bisericii ortodoxe din ținuturile cehe și slovace de a respecta tradiția și a canoanele bisericii ortodoxe într-o lume secularizată, atee, plină de conflicte și priorități de ordin politic și material.

3.Scopul limitele și originalitatea

Teza aceasta are în structurarea ei un întreg scop; istoric, juridico-canonic și administrativ. Scopul istoric este de a vedea începutul evoluției și contextul apariției bisericii ortodoxe în ținuturile Boemia Moravia și Slovace pentru a înțelege pe de o parte marea lucrare a fraților Chiril și Metodiu care pentru a lucra cu popoarele slave au creat un limbaj alfabet folosit până în zilele noastre în biserică în sud-estul Europei în țările din sud-estul Europei iar pe de altă parte dar înțelege specificitatea ortodoxiei în această biserică

autocefală singura dintre celelalte biserici ortodoxe surori care are parte de primirea autocefaliei din partea a două biserici considerate “mama”, . Atingând acest scop e ordin istoric vom înțelege cum s-a ajuns ca în 1953 să se primească pe de o parte autocefalia din partea Bisericii Moscovei iar în 1998 să se primească autocefalia din partea Bisericii Constantinopolului. Vom vedea astfel și toată frumusețea dar și provocările la adresa autocefaliei Bisericii Ortodoxe din ținuturile cehe și slovace care derivă din aceste acte istorice. Din punct de vedere al scopului juridico-canonic vedem armonizarea canoanelor cu viața de zi cu zi a bisericii care a trecut prin mai multe evenimente care uneori au dus chiar la interzicerea ei, felul în care a renăscut ca instituție uneori sub forma unei asociații alteori prin lege . Cu toate provocările de ordin social istoric și al contextului internațional în care se manifesta autocefalie acestei biserici vom vedea că respectarea canoanelor cu privire la acest subiect cât și fundamentarea pe tradiția apostolică, Sfânta tradiție și preceptele testamentare au salvat și au dat consistență întotdeauna Bisericii ca instituție a unui stat pe de o parte cu o rată mare de ateism iar pe de altă parte cu o populație majoritar catolică și protestantă în formă husită.

Totodată scopul juridic canonic și atingerea lui are în vedere înțelegerea momentului primii autocefaliei din partea Bisericii Constantinopolului 1998 și realitățile de astăzi a bisericii care derivă din acest moment, în baza unui canon care suscită interesul și polemica multor cercetători și canoniști ai bisericilor ortodoxe surori, este vorba de canonul 28 de la Calcedon și înțelegerea pe care o are Constantinopolul, a termenului asupra cuvintelor ”în teritoriile barbare“. Atingerea scopului juridico-canonic duc la o polemică în urma căreia încercăm să înțelegem Dacă autocefalia în cazul bisericii cehe și slovace are unele limite impuse sau mai bine zis dacă o autocefalie odată acordată poate fi retrasă.

Scopul canonic-administrativ duce la înțelegerea unui mod frumos de coabitare într-o singură biserică a vieții administrative derulate de această instituție în spațiul a două țări cu un sistem legislativ diferit de abordare a problematicii eclesiologice. Totodată văzută ca o asociație este nevoită biserica să se armonizeze după legile statului care aș putea spune are toleranță zero pentru argumente invocate în baza canoanelor bisericești de a beneficia de o anumită înțelegere. Ceea ce se va vedea și de ce nu poate fi armonizat statutul după pretențiile Tomosului de Autocefalie primit din partea Bisericii Constantinopolului. Înțelegând din punct de vedere canonic-administrativ, această biserică vom vedea că deși mică ca număr de credincioși și poate printre cele mai tinere este un model de pionierat prin care experimentează înaintea celorlalte biserici că din punct de vedere economic și administrativ să

beneficiezi din partea statului de „ restitutio in integrum” . Și fiind în acest sens pentru noi un model de studiu și de înțelegere în urma experienței lor care formă de finanțare a bisericii este viabilă într-un context în care statele își schimbă foarte repede viziunea asupra funcționării bisericii ca instituție.

Această lucrare se dorește am fi o mică etapă în înțelegerea și cunoașterea unei Biserici Autocefale Discrete despre care nu se găsesc foarte multe informații mai ales în literatură literatură de specialitate în limba română. Totodată acest demers de a scrie lucrarea cu tema propusă este o mică, la marea lucrare a Părintelui Șesan mai exact a familiei Șesan Valerian și Milan, de prezentare a vieții bisericești din Cehia și Slovacia. Spun virgula, pentru că insist în această lucrare asupra evenimentelor și realităților din autocefalia acestei biserici derulate după încheierea operei Părintelui Șesan. Și pentru că este un subiect într-o dinamică continuă sunt convins că vor fi și alte demersuri ale cercetătorilor din cadrul bisericii noastre care să creioneze cât mai fidel o imagine asupra vieții bisericești în contextul actual.

Originalitatea acestei lucrari constă în aceea că apelez la multe documente și informații pe care le-am trăit și parcurs în derularea unei relații de 21 de ani cu oameni implicați în administrarea bisericii cehe și slovace.

4. Metodologia cercetării

În această lucrare am încercat să folosesc un metodologie care să permită un sincretism între aspectul canonic cât și cel juridic și istoric. Astfel cercetările bazate pe metoda expozitivă folosite în special în prima parte a lucrării le-am îmbinat. Într-o viziune sistematică care să ducă la formarea unei idei despre o biserică autocefală cu o tradiție și viață bisericească din cele mai vechi timpuri dar în același timp cu o apariție instituțională în timpurile moderne.

Metoda expozitivă duce la cunoașterea momentelor istorice ale apariției creștinismului de sorginte bizantină în aceste teritorii cât și ea apariției instituției bisericii a funcționării ei într-o perioadă modernă în care a cunoscut atât dezvoltarea cât și anularea ei ca instituție în perioada hitleristă. Însă această metodă expozitivă a fost folosită în același timp cu metoda analitică în care am analizat înțelesul și aplicabilitatea canoanelor și a dreptului canonic în viața bisericii în contextul actual cât și capacitatea de adaptare a canoanelor la legile statului

în care funcționează biserica. De asemenea metoda comparativă am folosit-o în special în studierea finanțării bisericii sau a funcționării ei într-un context diferit de cel al nostru. Dacă în România, Biserica este un partener al statului, în Cehia până acum biserica a fost subordonată oarecum statului prin faptul că a fost finanțată integral de către stat neavând dreptul să stabilească taxă de contribuție de cult sau vreo altă taxă. Îmbinarea acestor metode a fost necesară pentru a prezenta oarecum problemele actuale și viața bisericească din timpurile actuale cât și tranziția funcționării ei ca instituție de la stadiul de a fi finanțat de către stat la stadiul până în 2032 de a fi pe cont propriu prin faptul că s-a realizat “ restitūio in integrum”. Toate cele patru capitole care au în componență mai multe subcapitole studiază cronologic apariția și evenimentele derulate în autocefalia cehă și slovacă insistând prin metoda analitică și comparativă pentru cunoașterea sau aducerea unui fascicul de lumină asupra evenimentelor actuale din biserică. În aceeași ordine de idei pentru o notă de originalitate dar și pentru evidențierea unor aspecte particulare am introdus în lucrare și anumite discursuri interpretative cu accente pe ultima perioadă cercetată respectiv 2013-2024.

5.Limitele lucrării

În cercetarea pe care am derulat-o în studierea autocefaliei din cele două țări m-am bazat oarecum și pe informațiile apărute prin viu grai pe care le-am coroborat cu cele apărute în lucrări și în articolele de presă. Dar să știe că adeseori se comunică doar ceea ce se poate spune, analizele pe care le-am făcut, neavând certitudinea întotdeauna a cunoașterii în totalitate a cauzelor, condițiilor și felului în care se derulează autocefalia bisericii mai ales în context european, de aceea una din limitele lucrării de față, sunt generate de faptul că nu au fost scrise multe articole și studii în română cât și faptul că această cunoaștere a problemelor prin metoda dialogului întotdeauna se află sub semnul subiectivismului. Aceasta datorită faptului că problematica studiată este într-o dinamică continuă și că unele lucruri se transmit sau realități se transmit prin mesaj diplomatic pe care nu poți fi convins că îl înțelege în totalitate. Așa că nu pot spune că vă putea cuprinde în această lucrare chintesența problemelor ci doar că această lucrare poate să fie o treaptă pe care să urci atunci când îți dorești se cunoaște în mod deplin Biserica Ortodoxă din ținuturile cehe și slovace.

Analizele pe care le-am făcut cât și rezultatele la care am ajuns în această lucrare sunt aplicabile asupra naturii conceptului de autocefalie în special la specificul Biserici Ortodoxe

din Cehia și Slovacia care se pare că are o autocefalie oarecum similară sau cel puțin foarte apropiată de o autonomie de fapt. Deși termenul de autocefal are anumite caracteristici ele au fost restrânse în cazul Bisericii Ortodoxe din Cehia și Slovacia. Totodată una dintre limitele lucrării este generată și de faptul că folosesc în cercetarea mea izvoare documente și informații doar din două direcții respectiv partea cehă sau publicațiile apărute în interiorul bisericii ortodoxe cehe iar din exterior puținele publicații care au apărut din limba română această cunoaștere cu dublu sens poate fi la un moment dat deficitară și pentru faptul că în presa de specialitate a celorlalte biserici nu se găsesc foarte multe informații despre biserica din aceste ținuturi. De aceea îmi doresc ca ceea ce această cercetare să aduc o treaptă în plus de cunoaștere real a situației neavând pretenția ca un aport definitoriu asupra înțelegerii obiective a manifestării autocefaliei în cele două țări pământ.

6.Structura și conținutul lucrării

Teza de față este împartită în patru capitole, la rândul lor împărțita în subcapitole care dezbat probleme într-un mod unitar și cronologic, în care am încercat să dezbat viața bisericească și evoluția ei din punct de vedere istoric canonic și administrativ într-o ordine cronologică într-un mod unitar în care am cuprins mai toate aspectele vieții bisericești de la istoric, administrație, viața eclesială, organizare cât și deciziile luate în contextul internațional din prezent.

Astfel primul capitol intitulat „ O perspectiva a apariției creștinismului Ortodox în Cehia și Slovacia precum și evoluția bisericii din aceste ținuturi până azi, conține mai multe subcapitole în care mă întorc la izvoarele creștinismului de rit răsăritean la argumentele canonice și eclesiale ale prezenței Fraților Chiril și Metodiu considerați cei Împreună cu Apostolii într-o lume sau într-un teritoriu care se voia independent de influențele și activitatea misiunilor Episcopilor Apuseni. Ca un paradox al lucrurilor este faptul că biserica creștină și prin asta populația acestor țări s-a aflat mereu în opoziție față de influența catolică la începuturi solicitarea adresată Patriarhului Fotie de a trimite în aceste ținuturi învățători ca să învețe dreapta credință, pe parcursul istoriei Ian Hus și Discipolii Săi care au propovăduit reforma ca o reacție împotriva Papalității iar 1918 reînființarea creștinismului de către preoți și credincioși dizidenți din biserica catolică care propovăduiau întoarcerea la origini tot ca o reacție împotriva catolicismului. Culminând cu perioada 1942-1945 când biserica interzisă de către autoritățile hitleriste a fost monitorizată de episcopul de Berlin. Se pare în toată istoria lor Biserica Ortodoxă a constituit o reacție împotriva influenței catolice în zona. Aș putea spune ca cele două țări în Europa Occidentală, constituie limita de unde începe Ortodoxia.

Astfel în primul capitol dezbate apariția creștinismului în ținuturile ceh și slovace și misiunea creștină a Sfinților Chiril și Metodie în Moravia, Boemia și Slovacia. Totodată prezintă ce s-a întâmplat după pauza care a fost între activitatea celor doi Sfinți întocmai ca apostolii adică momentul 1918 când biserica a renăscut ca instituție națională după principiul întoarcerii la origini ca o reacție a societății împotriva abuzurilor bisericii catolice. De amintit că biserica din aceste ținuturi se afla în două țări în care au avut loc mișcări de protest sau așa putea spune de reforma împotriva catolicismului. Am dezbătut în acest capitol cele două momente decisive în funcționarea ei ca instituție, unul fiind reînființarea ei după momentul 1918 cât și forma canonică și legislativă în care a funcționat atunci, amintesc jurisdicția sârbă iar al doilea moment decisiv este perioada după război când patru ani a fost trecută în ilegalism în perioada 1942-1945 când ocupanții hitleristi au interzis biserica iar apoi a renăscut după 1945 sub jurisdicția de această dată a Bisericii Moscovei.

În capitolul doi dezbate termenul de autocefal cât și premisele care au dus la reorganizarea bisericii după anul 1945 forma canonică și juridică în care a funcționat necesitatea schimbării jurisdicției datorită contextului politic și social în care a funcționat biserica în cadrul statului ceh și slovac care făcea parte din tratatul țărilor care au aderat la pactul de la Varșovia.

Prezintă momentul definit ca fiind exarhatul rus în Cehoslovacia, Tomosul acordat de Patriarhul Alexei I și conținutul lui cât și organizarea bisericii din momentul obținerii autocefaliei din partea Bisericii Rusiei până în momentul în care datorită mișcărilor revoluționare din jurul anilor 1989-1992 poporul ceh și slovac s-au decuplat de gândirea pro-rusă. Este și momentul în care biserica trece prin anumite provocări generate, divizarea Cehoslovaciei și împărțirea în două state independente dar care împart aceleași valori și principii. Astfel ultimul subcapitol din capitolul al doilea dezbate și contextul în care s-a atribuit al doilea Tomos al autocefaliei, de data aceasta dinspre occident mai exact, Patriarhia Constantinopolului. În acest capitol punând accentul pe cele două Tomosuri, pe dezbaterile problemelor canonice care le presupune diferența dintre Tomosul Constantinopolit fața de cel Moscovit, implicații care se vor regăsi în viața bisericească contemporană pe care le voi dezvolta în capitolul trei.

În capitolul al treilea pun accentul pe problemele administrative organizatorice și rezolvarea lor în lumina legislației canonice dar și în perspectiva unei armonizări cu legislația celor două state unde funcționează biserica autocefală. De asemenea identific și propun spre analiză unii factori externi care au influențat deciziile și viața bisericii autocefale din 2013

până în prezent și cuprind și o ramură definitivă în formarea clerului și a organelor de administrare și conducere a bisericii și anume învățământul teologic cât și aparițiile editoriale.

Capitolul trei se axează pe informații de ordin administrativ dar în special cel canonic. Dezbaterile principale ale capitolului se situează în jurul statutului de organizare și funcționare denumit Constituția bisericii și a tot ceea ce derivă din acest statut cu privire la organizarea bisericii. Aș putea spune că acest capitol este vârful dezbaterilor canonice privind realitățile vieții bisericești contemporane în cele două țări Cehia și Slovacia, informații care nu mai sunt găsite în lucrările de specialitate care în mare parte au apărut în perioada de până în 1992, astfel că acest capitol prezintă majoritatea elementelor de noutate despre biserică, desprinse din cercetarea noilor articole discuțiile purtate cu membrii ai clerului și societății cehă și slovacă dar și a informațiilor apărute în mediile străine. Din acest articol se desprinde faptul că subiectul abordat este într-o dinamică continuă și se dezvoltă în cadrul contextului socio-politic internațional în care trăim. Este o perioadă de re poziționare geopolitică a popoarelor și implicit a bisericilor din cadrul acestor popoare care trebuie să aibe un punct de plecare și de ancorare aș putea spune în canoanele bisericești. Din punct de vedere canonic se realizează un fir roșu pe care să îl urmeze biserică în păstrarea învățăturilor lui Hristos într-o lume aflată în permanentă schimbare.

Capitolul patru este o pledoarie a relațiilor de prietenie între Cehia Slovacia și România bazate pe respectul din partea cehă față de România care în două momente istorice s-a purtat într-o manieră nobilă față de poporul ceh. Primul moment este jertfa eroilor români în Munții Tatra pentru eliberarea Cehoslovaciei iar al doilea moment este neimplicarea României împreună cu celelalte țări ale pactului de la Varșovia în invadarea Cehoslovaciei. Pe de altă parte din partea României, respectul pe care l-am avut față de cultura cehă și slovacă și față de poporul ceh încă de pe timpul când Mihai Viteazul cerea ajutorul Împăratului Rudolf sau de pe timpul în care Cehoslovacia avea granița comună cu România unde era situată Episcopia Muncaciului, Episcopia Muncaciului vecină cu Sighetul. Un accent în cadrul acestui capitol îl pun și pe colaborarea în prezent de ordin academic și cultural în care se desprind activitățile și munca tinerilor profesori români de teologie din Arad într-un context în care știm că maniera în care va fi organizată și păstorită biserică în viitor depinde foarte mult de formarea și ideile clerului. Prin școala teologică se cultivă relațiile româno-cehe și slovacă și totodată constituie pentru noi prilejuri de dezvoltare și depășire a limitelor proprii. Iar pentru ei un sprijin real din partea unei biserici surori care n-a emis niciodată pretenții asupra Bisericii Ortodoxe din Cehia și Slovacia.

